

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Факультет суспільно-гуманітарних наук

Кафедра політології та соціології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ СТУДІЇ:
КОНФЛІКТОЛОГІЯ

для студентів

спеціальності: 052 «Політологія»
рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
освітньої програми: 052.00.01 «Політологія»

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДРПОУ 45307965
Програма № 3686/24
Начальник відділу моніторингу якості освіти
Григорук
(підпис) (прізвище, ініціали)
« » 20 24 р.

Київ – 2024

Розробники:

Макаренко Лілія Петрівна, доктор політичних наук, доцент, професор кафедри політології та соціології Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі:

Макаренко Лілія Петрівна, доктор політичних наук, доцент, професор кафедри політології та соціології Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри політології та соціології Факультету суспільно-гуманітарних наук
Протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри

Т. К. Пояркова

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми “Політологія”)
28.08.2023 р.

Гарант освітньої програми

Л. В. Панасюк

Робочу програму перевірено
28.08.2023 р.

Заступник директора/декана

В. М. Завадський

Пролонговано:

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» ____ 20__ р., протокол № __

**1.Опис навчальної дисципліни «Соціально-політичні студії:
Конфліктологія»**

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	3 / 90	
Курс	1	
Семестр	2	
Кількість змістових модулів з розподілом:	3	
Обсяг кредитів	3	
Обсяг годин, в тому числі:	90	
Аудиторні	42	
Модульний контроль	6	
Семестровий контроль	-	
Самостійна робота	42	
Форма семестрового контролю	залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета даного курсу - надання студентам спеціальності «Політологія» теоретичних знань про участь громадян демократичної країни у сфері політичних взаємин та їхню поведінку в політичній сфері.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти наступними компетентностями:

ЗК – 01	Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК – 03	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК – 04	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
ЗК – 05	Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
ЗК – 06	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК – 07	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
СК – 01	Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
СК – 02	Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.
СК – 03	Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
СК – 04	Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.
СК – 05	Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
СК – 06	Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.
СК – 07	Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.
СК – 08	Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.
СК – 09	Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців.

3. Результати навчання за дисципліною.

PH – 01	Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.
PH – 03	Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.
PH – 04	Мати навички професійної комунікації.
PH – 05	Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.
PH – 06	Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності.
PH – 07	Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.
PH – 08	Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
PH – 09	Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.
PH – 10	Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
PH – 11	Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.
PH – 12	Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
PH – 13	Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.
PH – 14	Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.
PH – 15	Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.
PH – 16	Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	разом	у тому числі			
		л	пр.	с	сп
Змістовий модуль I.					
Вступ до конфліктології. Загальна теорія конфлікту					
Тема 1. Історичні умови виникнення конфліктології.	8	2	-	2	4
Тема 2. Конфліктологія як наука, її предмет, завдання, функції.	8	2	-	2	4
Тема 3. Конфлікт як соціальне явище.	6	2	-	2	2
Тема 4. Теорії механізмів виникнення конфліктів. Технології управління конфліктами.	8	2	-	2	4
Модульний контроль	2				
Разом за змістовим модулем 1	32	8	-	8	14
Змістовий модуль II.					
Психологія конфлікту. Глобальні конфлікти					
Тема 5. Особистість та конфлікт.	8	2	-	2	4
Тема 6. Технології ефективного спілкування та раціональної поведінки у Конфлікті.	10	2	-	2	6
Тема 7. Внутрішньо особистісні конфлікти. Міжособистісні конфлікти. Групові конфлікти.	8	2	-	2	4
Тема 8. Глобальні конфлікти. Футурологічні аспекти конфліктології.	8	2	-	-	6
Модульний контроль	2				
Разом за змістовим модулем 2	36	8	-	6	20
Змістовий модуль III.					
Соціологія конфлікту. Політичні конфлікти					
Тема 9. Конфлікти у суспільстві. Конфлікти в організації та в сім'ї.	6	2	-	2	2
Тема 10. Конфлікти у сфері управління.	6	2	-	2	2
Тема 11. Політичні конфлікти. Війни. Гібридні війни. Проксі-конфлікти.	8	2	-	2	4
Модульний контроль	2				
Разом за змістовим модулем 3	22	6	-	6	8
Разом годин	90	22	-	20	42

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Вступ до конфліктології. Загальна теорія конфлікту

Тема 1. Історичні умови виникнення конфліктології

Дизайн курсу «Конфліктологія». Еволюція конфліктологічних поглядів в історії філософсько – соціологічної думки. Особливості поглядів на конфлікт: у Стародавні часи (Конфуцій, Геракліт, Платон, Демокрит, Аристотель). у Середньовіччя (Аврелій Августин, Фома Аквінський), в епоху Відродження (Н. Кузанський, Коперник, Дж. Бруно, Н. Макіавеллі), в епоху Просвітництва та Новий час (Ф. Бекон, Т. Гоббс, Ж.-Ж. Руссо, А. Сміт). Тлумачення природи конфлікту в першій половині XIX ст. (І. Кант, Г. В. Ф. Гегель, Л. Фейєрбах). Теоретичні та соціально-історичні передумови розвитку конфліктології у другій половині XIX – початку XX ст.: К. Маркс, Ф. Енгельс, О. Конт, В. Вундт, Г. Зіммель. П. Сорокін, З. Фрейд, А. Адлер. Виникнення та розвиток конфліктології як теорії та практики у другій половині XX ст.: Р. Дарендорф, Л. Козер, М. Шериф, Д. Раппопорт, Л. Томпсон, К. Томас, М. Дойч, Д. Скотт, Ч. Оствуд, Р. Фішер, У. Юрі.

Основні поняття по темі: конфліктологія, еволюція поглядів на конфлікт.

Тема 2. Конфліктологія як наука, її предмет, завдання, функції

Суперечливість суспільства та характер суспільних відносин. Передумови становлення конфліктології як науки. Конфлікт як об'єкт вивчення конфліктології. Конфліктологія як наукова система знань про причини виникнення, закономірності розвитку та способи регулювання конфліктів. Теорія та практика прогнозування, регулювання та попередження соціальних конфліктів.

Функції конфліктології: пізнавальна, аксіологічна, регулятивна, прогностична, конструктивно - творча. Конфліктологія в системі наук. Сучасні проблеми розвитку конфліктології. Значення конфліктології для професійної діяльності політичних технологів.

Основні поняття по темі: конфліктологія, функції конфліктології.

Тема 3. Конфлікт як соціальне явище

Характеристика конфлікту як соціального феномену. Поняття конфлікту, його сутність і структура. Необхідні і достатні умови виникнення конфлікту. Суб'єкти конфлікту і їх характеристика. Предмет конфлікту, мотиви конфлікту позиції конфліктуючих сторін, їх роль в аналізі конфлікту. Класифікація конфліктів. Причини конфліктів. Конфліктна ситуація, типи конфліктних ситуацій. Динаміка конфлікту. Етапи і фази конфлікту.

Основні поняття по темі:

Конфлікт, структура конфлікту, динаміка конфлікту, причини конфлікту, класифікація конфліктів.

**Тема 4. Теорії механізмів виникнення конфліктів.
Технології управління конфліктами**

Формули конфлікту. Конфлікти типів А, Б, В. Залежність конфлікту від конфліктогенів. Закон ескалації конфліктів (формула А). Залежність конфлікту від конфліктної ситуації та інциденту (формула Б). Залежність конфлікту від двох і більше конфліктних ситуацій (формула В). Конфлікти і трансактний аналіз. Поняття трансакції і їх типи. Основні поведінкові характеристики Батька, Дорослого, Дитини. Алгоритм трансактного аналізу.

Поняття управління конфліктом. Управління конструктивними і деструктивними конфліктами. Основний зміст управління конфліктом: прогнозування, попередження, стимулювання, регулювання та вирішення. Динаміка конфлікту та зміст управління ім. Джерела прогнозування конфлікту. Шляхи попередження конфлікту. Вимушені і превентивні форми попередження конфлікту. Стимулювання конфлікту, його форми і засоби. Технології регулювання конфлікту: інформаційні, комунікативні, соціально-психологічні, організаційні. Етапи регулювання конфлікту. Передумови, форми і способи вирішення конфліктів. Алгоритми діяльності керівника (менеджера) з управління конфліктами. Фактори прийняття конструктивних рішень щодо конфлікту. Модель застосування влади з вирішення конфліктів за Х. Корнеліусом і Ш. Фейром.

Основні поняття по темі: формули конфлікту, конфліктогени, трансакція, управління конфліктом, деструктивний конфлікт, конструктивний конфлікт, етапи й регулювання конфлікту, попередження конфлікту.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.**Психологія конфлікту. Глобальні конфлікти****Тема 5. Особистість та конфлікт**

Теорії поведінки особистості в конфлікті. Моделі поведінки особистості в конфліктній взаємодії та їх характеристика. Стратегії поведінки особистості в конфлікті. Двовірна модель стратегії поведінки в конфлікті Томаса-Кілмена. Типи конфліктних особистостей. Теорія акцентуації характерів: К. Леонгард, А. Е. Личко і ін. Конфліктна особистість демонстративного і ригідного типу. Конфліктна особистість некерованого і надточного типу. Конфліктна особистість «безконфліктного» типу.

Основні поняття по темі: моделі поведінки особистості, особистість, конфліктна особистість.

Тема 6. Технології ефективного спілкування та раціональної поведінки у конфлікті

Поняття технологій ефективного спілкування та їх різновиди. Спілкування як основний елемент в конфліктній взаємодії. Комунікативний, інтерактивний та перцептивний аспекти спілкування і їх функції в конфлікті. Досягнення взаєморозуміння, конструктивної взаємодії і емпатії в спілкуванні. Правила та кодекси поведінки у конфліктній взаємодії.

Переговорний процес, його функції та основний зміст. Моделі поведінки партнерів у переговорному процесі («Унікаючий», «Компромісний», «Заперечуючий», «Наступаючий»). Технології спілкування в переговорному процесі. Технології управління емоціями в переговорному процесі. Д. Скотт і її технології управління емоціями. Правила самоконтролю емоцій (емоційна витримка; раціоналізація емоцій і підтримання високої самооцінки) і їх застосування в переговорному процесі. Маніпулятивні технології в переговорному процесі. Технології стратегій і тактик в переговорному процесі. Типи стратегій: «виграш-виграш», «програш-виграш», «програш-програш», «виграш-програш». Тактики переговорів: «видима співпраця», «дезорієнтація партнера», «провокація почуття жалості у партнера», «ультимативна тактика», «лавівування резервами поступок». Тактичні прийоми: «зачинені двері», «візування», «зовнішня небезпека» та ін.

Основні поняття по темі: спілкування, ефективне спілкування, правила спілкування, переговори, технології спілкування, технології управління емоціями, стратегії і тактики переговорів.

Тема 7.

Внутрішньоособистісні конфлікти. Міжособистісні конфлікти. Групові конфлікти

Поняття внутрішньоособистісного конфлікту і його особливості. Внутрішньоособистісних конфліктів і боротьба мотивів. Основні психологічні концепції внутрішньоособистісних конфліктів. Проблема внутрішньоособистісних конфліктів у поглядах З. Фрейда. Теорія комплексу неповноцінності А. Адлера. Вчення про екстраверсії і інтроверсії К. Юнга. Концепція «екзистенційної дихотомії» Е. Фромма. Теорія психоаналітичного розвитку Е. Еріксона. Мотиваційні конфлікти по К. Левіну. Теорія когнітивного дисонансу Л. Фестінгера. Теорія потреб А. Маслоу. Форми прояву внутрішньоособистісних конфліктів і їх симптоми: неврастенія, ейфорія, регресія, проєкція, номадизм, раціоналізм. Способи вирішення внутрішньоособистісних конфліктів і їх зміст: компроміс, догляд, переорієнтація, сублімація, ідеалізація, витіснення, корекція. Особливості виникнення внутрішньоособистісних конфліктів, пов'язаних з різними видами професійної діяльності: менеджера, юриста, соціального працівника, фахівця PR, психолога, політолога, педагога та ін.

Поняття міжособистісного конфлікту і його структура. Основні підходи у вивченні міжособистісних конфліктів: мотиваційний підхід М. Дойча та Г. Макклінтона; когнітивний підхід; діяльнісний підхід; організаційний підхід. Сфери прояву міжособистісних конфліктів, їх причини та способи вирішення: колектив, сім'я, система «громадянин-суспільство», дифузна група. Класифікація міжособистісних конфліктів. Міжособистісні конфлікти та міжособистісні відносини. Взаємопозитивні і взаємонегативні конфлікти; односторонньо позитивно-негативні і односторонньо суперечливо-позитивні конфлікти; взаємно суперечливі і нейтральні конфлікти. Рівні розвитку міжособистісних конфліктів: конфронтація, сварка, скандал (криза). Психологічні ознаки міжособистісних конфліктів. Специфіка прояву причин міжособистісних конфліктів у різних видах професійної діяльності та шляхи їх вирішення.

Поняття групових конфліктів і їх структура. Класифікація групових конфліктів. Особливості вирішення конфліктної ситуації в групових конфліктах. «Деіндивідуалізація» сприйняття і групова атрибуція. Конфлікт типу «особистість-група» і його особливості. Конфлікт між лідером і групою; конфлікт між рядовим членом групи і групою. Причини конфлікту «особистість-група» і їх прояви в різних видах професійної діяльності. Соціально- психологічні та індивідуально-психологічні причини. Шляхи вирішення конфліктів між особистістю і групою. Міжгрупові конфлікти, їх причини та функції. Класифікація міжгрупових конфліктів. Форми перебігу міжгрупових конфліктів і способи їх вирішення.

Основні поняття по темі: внутрішньоособистісний конфлікт, психологічні концепції внутрішньоособистісного конфлікту, міжособистісний конфлікт, психологічні концепції міжособистісних конфліктів, класифікація міжособистісних конфліктів, груповий конфлікт, психологічні концепції групових конфліктів, класифікація групових конфліктів.

Тема 8

Глобальні конфлікти.

Футурологічні аспекти конфліктології

Поняття глобальних конфліктів, їх критерії та причини. Типи глобальних конфліктів. Конфлікт між суспільством та природою. Історичні аспекти конфлікту між суспільством та природою. Причини конфлікту між суспільством та природою. Прояви за сучасних умов. Дисбаланс у розвитку країн як причина глобальних конфліктів.

Війни майбутнього: бойові дії з використанням дронів та іншої автономної зброї, бактеріальні битви, використання штучного інтелекту у протидії суперників. Футуролог Р. Курцвел про кіберпростір як основне поле конфліктів. Мета війн у майбутньому. Боротьба за ресурси, глобальні міграційні процеси як тригер конфліктів. Регіоналізація конфліктів майбутнього та важкість їх регулювання традиційними способами. Криміналізація суспільств, зростання конфліктогенності.

Основні поняття по темі: глобальні конфлікти, глобалізація, війни майбутнього, футурологія.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Соціологія конфлікту. Політичні конфлікти

Тема 9. Конфлікти у суспільстві. Конфлікти в організації та в сім'ї

Соціальні конфлікти в різних сферах суспільних відносин (економічних, політичних, соціальних, ідеологічних, правових, моральних). Класифікація соціальних конфліктів і їх характеристика. Економічні конфлікти. Політичні конфлікти. Конфлікти в соціальній сфері. Ідеологічні конфлікти. Конфлікти в сфері моралі і права. Конфлікти в сфері мистецтва. Війна як найгостріший соціальний конфлікт. Основні шляхи вирішення соціальних конфліктів

Поняття організації як основного осередку в структурі сучасного суспільства. Типи конфліктів в організації. Об'єктивні та суб'єктивні причини їх виникнення. Функції конфліктів в організації. Організаційно-технічні, соціально-економічні та адміністративно-управлінські причини конфліктів в організації. Соціально-психологічні та соціально-культурні джерела конфліктів в організації. Основні способи управління конфліктами в організації.

Сім'я як осередок суспільства і її соціальні функції. Структура сімейних відносин. Фактори конфліктності в сімейних відносинах. Девіантна поведінка як фактор конфліктності. Кризова сім'я, конфліктна сім'я, проблемна сім'я. Форми конфліктної поведінки подружжя. Психотравмуючі наслідки подружніх конфліктів. Попередження подружніх конфліктів та їх вирішення. Фактори конфліктності відносин «батьки-діти». Форми прояву конфліктогенів між батьками і дітьми та способи їх попередження та вирішення.

Основні поняття по темі: соціальні конфлікти, економічні конфлікти, політичні конфлікти, соціальні конфлікти, війни, організаційні конфлікти, кризова сім'я, конфліктна сім'я, конфліктогени.

Тема 10. Конфлікти у сфері управління

Сутність управління і його структура. Передумови конфліктності процесу управління. Типи конфліктів в сфері управління. Конфлікт між суб'єктом і об'єктом управління і його причини. Конфлікти між різними рівнями управління і всередині них. Конфлікти між стилями управління. Способи попередження та вирішення конфліктів у сфері управління. Роль оптимізації управлінської структури і наукової організації праці в попередженні управлінських конфліктів. Підбір і розстановка кадрів як засіб попередження та вирішення конфліктів у сфері управління.

Основні поняття по темі: управління, управлінські конфлікти, стилі управління, оптимізація в управлінні.

Тема 11. Політичні конфлікти. Війни. Гібридні війни. Проксі-конфлікти

Політичний конфлікт як зіткнення інтересів суб'єктів політики. Суб'єкти політичного конфлікту. Типи політичних конфліктів: конфлікт інтересів, конфлікт ідентифікацій, конфлікт цінностей. Рівні політичних конфліктів: міждержавний, державний, регіональний, місцевий. Позиційні та опозиційні конфлікти. Радикальні конфлікти. Режимні та легітимні внутрішньополітичні конфлікти. Політична криза. Стадії розвитку політичного конфлікту: передконфліктна (депривація), конфліктна поведінка, вирішення конфлікту, післяконфліктна. Умови успішного вирішення конфліктів.

Війна – дефініція поняття. Війна та військовий (збройний) конфлікт: компаративний аналіз. Війни в історії людства. Класифікація війн (Сунь-Цзи, О. Македонський, Петро I, О. Суворов, К. Клаузевіц). Історичні типи війн: війни Стародавнього світу, війни Середньовіччя, війни Нового та Новітнього часу, постіндустріальні війни. Покоління війн за У. Ліндом. Причини виникнення війн та їх класифікація. Теорії виникнення війн: біхейвіористські, еволюційно-психологічні, соціологічні, демографічні (мальтузіанська, теорія переважання молоді), раціоналістична, економічна. Цілі сторін у війні. Філософські та моральні оцінки війни. Війна і право.

Гібридні війни як форма геополітичної протидії. Специфіка гібридних війн: асиметрія в застосуванні збройних та інформаційних ударів, перехід простору війни в область символічного, масштабність мережевих партизан. Теорії Ф. Хофмана, М. Хардта, А. Негрі, К. Шмітта. Історія гібридних війн. Приклади (за В. Мюреєм та П. Мансуром). Консциєнтальна війна як різновид гібридної війни.

Специфіка проксі-війн. Дефініції Д. Ейзенхауера та К. Дойча. Приклади проксі-війн. Наслідки проксі-конфліктів. Прогнози щодо використання проксі-конфліктів у XXI ст. Роль проксі-конфліктів у формуванні багатопольярної моделі світу.

Основні поняття по темі: політичний конфлікт, позиційні конфлікти, опозиційні конфлікти, радикальні конфлікти, політична криза, війна, військовий конфлікт, право, гібридна війна, консциєнтальна війна, концепції гібридних воєн.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

	Вид діяльності студента	Кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
			Кільк. одиниць	Макс. кількість балів	Кільк. одиниць	Макс. кількість балів	Кільк. одиниць	Макс. кількість балів
1	Відвідування лекцій	1	4	4	4	4	3	3
2	Відвідування семінарських занять	1	4	4	3	3	3	3
3	Робота на семінарських заняттях	10	4	40	3	30	3	30
4	Відвідування практичних занять	1	-	-	-	-	-	-
5	Робота на практичних заняттях	10	-	-	-	-	-	-
6	Виконання завдань для самостійної Роботи	5	4	20	4	20	3	15
7	Виконання модульної контрольної Роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом			-	93	-	82	-	76
Максимальна кількість балів		251						
Коефіцієнт		$100/251=0,4$						

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
1.	Історичні умови виникнення конфліктології.	4	5
2.	Конфліктологія як наука, її предмет, завдання, функції.	4	5
3.	Конфлікт як соціальне явище.	2	5
4.	Теорії механізмів виникнення конфліктів. Технології управління конфліктами	4	5
5.	Особистість та конфлікт.	4	5
6.	Технології ефективного спілкування та раціональної поведінки у конфлікті.	6	5
7.	Внутрішньо особистісні конфлікти. Міжособистісні конфлікти. Групові конфлікти.	4	5
8.	Глобальні конфлікти. Футурологічні аспекти конфліктології.	6	5
9.	Конфлікти у суспільстві. Конфлікти в організації та в сім'ї.	2	5
10.	Конфлікти у сфері управління.	2	5
11.	Політичні конфлікти. Війни. Гібридні війни. Проксі-конфлікти.	4	5
	Разом	42	55

Критерії оцінювання – кожна робота оцінюється у 5 балів.

№	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1.	Глибина і повнота розкриття завдань	2 бали
2.	Повнота використання рекомендованої літератури	1 бали
3.	Обґрунтування висновків	0,5 бали
4.	Грамотність, стиль викладу, оформлення роботи	1 бал
5.	Обсяг виконаної роботи	0,5 бал

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Навчальні досягнення студентів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Оцінка за кожний змістовий модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, за виконання індивідуальних самостійних завдань, за модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- а) *Методи усного контролю*: робота в малих групах, інтерактивні презентації, індивідуальний контроль, брифінг, дискусія, розгляд проблемних питань, фронтальне (комбіноване) усне опитування, колоквиум, ігрові ситуації, контрольна співбесіда з проблеми модуля, тренінг, підбір власної бібліотеки, складання тез.
- б) *Методи письмового контролю*: вхідні тести, практикум, контрольна робота, розробка графіків, таблиць, схем, діаграм, презентація особистого проекту, міні-диктант з визначення термінів, контрольна робота, творчі (дослідницькі) завдання, підготовка письмових відповідей на проблемні питання.
- в) *Комп'ютерного (дистанційного) контролю*: мережеве навчання, консультаційного форуму, практичних робіт в асинхронному режимі, навчального проекту (моделювання політичного процесу чи явища) в синхронному режимі, хмарні технології, заняття з представленням знань та умінь моделі кореспондентського навчання, проект з залученням SMART-технологій.
- г) *Методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти дисципліни (п. 7), де зазначено види контролю і кількість балів за видами. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано нижче у таблицях.

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи

- Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік. Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.
- Комп'ютерного контролю: тестові програми.
- Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності; виконання тестових завдань.

6.5 Орієнтовний перелік питань до підсумкового контролю

1. Дизайн курсу «Конфліктологія».
2. Еволюція конфліктологічних поглядів в історії філософсько-соціологічної думки.
3. Особливості поглядів на конфлікт: у Стародавні часи (Конфуцій, Геракліт, Платон, Демокрит, Аристотель).
4. Особливості поглядів на конфлікт: у Середньовіччя (Аврелій Августин, Фома Аквінський).
5. Особливості поглядів на конфлікт: в епоху Відродження (Н. Кузанський, Коперник, Дж. Бруно, Н. Макіавеллі), Особливості поглядів на конфлікт: в епоху Просвітництва.
6. Особливості поглядів на конфлікт: у Новий час (Ф. Бекон, Т. Гоббс, Ж.-Ж. Руссо, А. Сміт).
7. Тлумачення природи конфлікту в першій половині XIX ст. (І. Кант, Г. В. Ф. Гегель, Л. Фейєрбах).
8. Теоретичні та соціально-історичні передумови розвитку конфліктології у другій половині XIX – початку XX ст.: К. Маркс, О. Конт, П. Сорокін, А. Адлер та інші.
9. Виникнення та розвиток конфліктології як теорії та практики у другій половині XX ст.: Р. Дарендорф, Л. Козер, Л. Томпсон, М. Дойч, Д. Скотт, Р. Фішер та інші.
10. Конфліктологія в системі наук.
11. Сучасні проблеми розвитку конфліктології.
12. Значення конфліктології для професійної діяльності політичних технологів.
13. Характеристика конфлікту як соціального феномену.
14. Поняття конфлікту, його сутність і структура.
15. Необхідні і достатні умови виникнення конфлікту.
16. Суб'єкти конфлікту і їх характеристика.
17. Предмет конфлікту, мотиви конфлікту і позиції конфлікуючих сторін, їх роль в

аналізі конфлікту.

- 18.Класифікація конфліктів.
- 19.Передумови, форми і способи вирішення конфліктів.
- 20.Фактори прийняття конструктивних рішень щодо конфлікту.
- 21.Модель застосування влади з вирішення конфліктів з Х. Корнеліусом і Ш. Фейром.
- 22.Теорії поведінки особистості в конфлікті.
- 23.Моделі поведінки особистості в конфліктній взаємодії та їх характеристика.
- 24.Стратегії поведінки особистості в конфлікті.
- 25.Двомірна модель стратегії поведінки в конфлікті Томаса-Кілмена.
- 26.Типи конфліктних особистостей.
- 27.Теорія акцентуації характерів: К. Леонгард, А. Е. Личко і ін.
- 28.Поняття технологій ефективного спілкування та їх різновиди.
- 29.Спілкування як основний елемент в конфліктній взаємодії.
- 30.Проблема внутрішньоособистісних конфліктів у поглядах З. Фрейда.
- 31.Теорія комплексу неповноцінності А. Адлера.
- 32.Вчення про екстраверсії і інтроверсії К. Юнга.
- 33.Концепція «екзистенційної дихотомії» Е. Фромма.
- 34.Теорія психоаналітичного розвитку Е. Еріксона.
- 35.Мотиваційні конфлікти по К. Левіну.
- 36.Теорія когнітивного дисонансу Л. Фестінгера.
- 37.Теорія потреб А. Маслоу.
- 38.Поняття групових конфліктів і їх структура.
- 39.Класифікація групових конфліктів.
- 40.Особливості вирішення конфліктної ситуації в групових конфліктах.
- 41.«Деіндивідуалізація» сприйняття і групова атрибуція.
- 42.Конфлікт типу «особистість-група» і його особливості.
- 43.Причини конфлікту «особистість-група» і їх прояви в різних видах професійної діяльності.
- 44.Соціально-психологічні та індивідуально-психологічні причини.
- 45.Економічні конфлікти. Політичні конфлікти. Конфлікти в соціальній сфері.
- 46.Ідеологічні конфлікти.
- 47.Конфлікти в сфері моралі і права. Конфлікти в сфері мистецтва.
- 48.Війна як найгостріший соціальний конфлікт.
- 49.Основні шляхи вирішення соціальних конфліктів.
- 50.Типи конфліктів в сфері управління.
- 51.Конфлікт між суб'єктом і об'єктом управління і його причини.
- 52.Конфлікти між різними рівнями управління і всередині них.
- 53.Конфлікти між стилями управління.
- 54.Способи попередження та вирішення конфліктів у сфері управління.
- 55.Політична криза.
- 56.Війни в історії людства.
- 57.Специфіка проксі-війн.
- 58.Типи глобальних конфліктів.
- 59.Конфлікт між суспільством та природою.
- 60.Історичні аспекти конфлікту між суспільством та природою.

61. Футуролог Р. Курцвел про кіберпростір як основне поле конфліктів.

62. Мета війн у майбутньому.

63. Криміналізація суспільств, зростання конфліктогенності.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 – 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 – 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1 – 34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: 90 год., лекції – 22 год., семінарські – 20 год., самостійна робота – 42 год., модульний контроль – 6 год.

Модуль	Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2				Змістовний модуль 3			
Кількість балів за модуль	93				82				76			
Бали за відвідування лекцій	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Бали за роботу на семінарі	10	10	10	10	10	10	10	-	10	10	10	
Бали за відвідування семінарів	1	1	1	1	1	1	1	-	1	1	1	
Бали за самостійну роботу	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)				Модульна контрольна робота (25 балів)				Модульна контрольна робота (25 балів)			
Підсумковий контроль	Залік (100 балів)											

8. Рекомендовані джерела

а) основна література:

1. Ващенко І. В. Конфліктологія та теорія переговорів. К.: Знання, 2013. 407 с.
2. Ємельяненко Л. М. Конфліктологія. К.: КНЕУ, 2003. 315 с.
3. Капітоненко М. Міжнародні конфлікти. К.: Либідь, 2009. 352 с.
4. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. для студентів, аспірантів і викл. вищ. закл. освіти України. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015. 200 с.
5. Основи конфліктології: Навч. посіб. для студ. ВНЗ. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010. 222 с.
6. Тихомирова Є. Б., Постоловський С.Р. Конфліктологія та теорія переговорів: Підручник. Рівне: Перспектива, 2007. – 389 с.
7. Яхно, Т. П. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. Львів. комерц. акад. К. : Центр учб. л-ри, 2012. 175 с.

б) додаткові:

1. Amason A. C.; Sapienza H. J. The Effects of TopManagement Team Size and Interaction Norms on Cognitive and AffectiveConflict. Journal of Management. 1997. №23. <https://www.semantic scholar.org/paper/The-Effects-of-Top-Management-Team-Size-and-Norms-Amason-Sapienza/b1b467cd0d3a301eacefc47d3e7a73864c484d07>
2. Lawler, E. J., Ford, R. S., Blegen, M. A. Coercive capability in conflict: A test of bilateral deterrence versus conflict spiral theory. Social Psychology Quarterly, 1988. 51(2). Pp. 93-107.
3. Marton P. Evolution in military affairs in the battlespace of Syria and Iraq. Corvinus Journal of International Affairs. 2018. Vol. 2, iss. 2-3. Pp. 30-41.
4. Mattis J. N., Hoffman F. G. Future Warfare: The Rise of Hybrid Wars. US Naval Institute Proceedings Magazine. November 2005. Vol. 132/11/1, 233. Pp. 18-19.
5. Michael N. Rationality and the Analysis of International Conflict. Cambridge University Press. 2012. 280 p.
6. Mumford A. Proxy Warfare and the Future of Conflict. The RUSI Journal. 2013. Vol. 158. Pp. 40-46.
7. Williamson M., Mansoor P.R. Hybrid Warfare: Fighting Complex Opponents from the Ancient World to the Present. Cambridge University Press, 2012. 224 p.
8. Пояркова Т., Пашко Л. Ідентифікаційні розриви українського соціуму як наслідок україно-російського протистояння. Політичні трансформації сучасного суспільства: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Полтава, 15 квіт. 2020 р.). Полтава : ПДАА, 2020. 111–112.

9. Пояркова Т. К. Військове протистояння України з Росією (2014-2015) у світлі різних типологій сучасних війн // Прикарпатський вісник Наукового товариства імені Т. Шевченка. Думка / ред. І. С. Монолатій. Івано-Франківськ : Видавництво Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, 2015. № 3 (31). С. 9–17.
10. Пояркова Т. К. Насилля як фактор сучасної ідентифікації // Дванадцять читання пам'яті В. Липинського : матеріали доповідей учасників VII Міжнародної науково-практичної конференції [Актуальні проблеми розвитку суспільства: історична спадщина, реалії та виклики XX ст.] (14 травня 2009 р.). Луцьк : Видавництво «Волинська обласна друкарня», 2009. С. 73–75.
11. Пояркова Т. К. Обман та його роль у кризовому політичному просторі // Нова парадигма : [журнал наукових праць] / голов. ред. В.П. Бех ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; творче об'єднання «Нова парадигма». К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. Випуск 90. С. 160–167.
12. Пояркова Т. К. Руйнація режиму Януковича крізь призму «кризового синдрому модернізації» // Прикарпатський вісник Наукового товариства імені Т. Шевченка. Думка / ред. І.С. Монолатій. Івано-Франківськ : Видавництво Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, 2014. № 3. С. 22–33.
13. Пояркова Т. К. Україно-російська війна як наслідок взаємодії кризових політичних систем // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін / відп. ред. О.В. Бабкіна. К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. Випуск 14. С. 51–56.
14. Пояркова Т. К., Зленко Н. М. Неофеодалізація в Україні: причини та наслідки // Прикарпатський вісник Наукового товариства імені Т. Шевченка. Думка / ред. І.С. Монолатій. Івано-Франківськ : Видавництво Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, 2017. № 5-6 (41-42). С. 90–97.

в) англомовні:

1. Levin, Dov H. (2016). When the Great Power Gets a Vote: The Effects of Great Power Electoral Interventions on Election Results. *International Studies Quarterly*. 60 (2): 189–202.
2. Carles Boix (1999). Setting the Rules of the Game: The Choice of Electoral Systems in Advanced Democracies, *American Political Science Review*. 93 (3), pp. 609–624.
3. Bowler, Shaun; Farrell, David M.; Pettit, Robin T. (2005). Expert opinion on electoral systems: So which electoral system is "best"? *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*. 15 (1): 3–19.
4. Philip Gordon Chen & Matthew D. Luttig (2021). Communicating policy information in a partisan environment: the importance of causal policy narratives

- in political persuasion *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*. 31(3): 329–347.
5. Alison F. Smith (2020). *Political Party Membership in New Democracies: Electoral Rules in Central and East Europe*. Palgrave Macmillan. 187 p.
 6. Christian Welzel (2021). *Why the Future Is Democratic*. *Journal of Democracy*. 32(3): 132–144.
 7. Nathaniel Persily, Charles Stewart III (2021). *The Miracle and Tragedy of the 2020 U.S. Election*. *Journal of Democracy*. 32(3): 159–178.
 8. David M Farrell, Matthew Shugar (2012). *Electoral Systems*. SAGE Publications Ltd. 1864 p.
 9. Kurrild-Klitgard P. (2013). *Election inversions, coalitions and proportional representation: examples of voting paradoxes in Danish government formations*. *Scand. Polit. Stud.* 36(2): 121–136.
 10. David M. Farrell (2011). *Electoral Systems: A Comparative Introduction*. RED GLOBE PRESS. 288 p.
 11. Poiarkova T. (2022). «Others» in the Ukrainian Society as a Result of the Modern Russian-Ukrainian War. *European Journal of Sustainable Development*. №11-1. Pp. 20-30. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2022.v11n1p20>
 12. Poiarkova T.K. (2014). *Euromaidan is a Phase of Crisis Syndrome of Modernization Intensification*. *Economic Annals-XXI*. № 1–2 (1). Pp. 11–14. Poyarkova T. (2013). *Crisis syndrome of modernization: Ukrainian variant // Humanities and Social Sciences (dawna nazwa: Ekonomia i Nauki Humanistyczne)*. Warszawa, Vol. XVIII. № 20 (3), July–September. Pp. 137–151. <http://doi.prz.edu.pl/pl/publ/einh/63>

9. Додаткові ресурси

9.1. Програмне забезпечення та Інтернет-ресурси:

1. <http://www.politdumka.kiev.ua/> – політичне інтернет-видання Інституту посткомуністичного суспільства і журналу «Політична думка».
2. <http://www.icps.kiev.ua/library> – сайт міжнародного центру перспективних досліджень.
3. <http://www.usipr.kiev.ua/> – сайт українського незалежного центру політичних досліджень.
4. <http://www.politics.ellib.org.ua/> – онлайн бібліотека з політології та політичних наук.
5. <http://www.ipsa-aisp.org/> – міжнародна асоціація політичної науки.
6. <http://www.apsanet.org/> – американська асоціація політичної науки.
7. <http://www.epsanet.org/> – європейська асоціація політичної науки.
8. <http://www.worldpolitics.org/> – політичний атлас сучасності.

9.2. Методичне забезпечення

На заняттях і під час самостійній роботі студентів використовуються методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені на кафедрі, а саме:

1. Опорні конспекти лекцій.
2. Навчальні посібники, підручники, навчально-методичні посібники, методичні рекомендації з курсу «Соціально-політичні студії: Конфліктологія».
3. Плани семінарських занять та завдання для самоконтролю.
4. Роздатковий матеріал у вигляді таблиць, схем, діаграм і графіків.
5. Тексти праць мислителів попередніх поколінь та сучасників, законодавчо-нормативні акти, статистичні дані (наявні у читальній залі та у електронному варіанті).
6. Засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).
7. Перелік тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.
8. Презентації.

Викладання навчальної дисципліни забезпечується сучасними технічними засобами навчання, які побудовані на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях (мультимедійний комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивний комплекс SMART Board, авторські засоби мультимедіа).